

Melekler olmazsa, vehmi emirler bu kadar işleri yüklenemez, deniyor. Ancak Allah'ın meleklerle ihtiyacı yok ki, "Bu kainattaki hayattar faaliyetler meleklerin vücuduna delalet eder." diye hükmedelim?

Allah, kainatta her bir mahlukunu temsil ve tevkil edecek melaike ile donatmıştır. Her bir melek vekalet ettiği mahlukun ibadet ve tesbihini temsilen ve tevkilen Allah'a takdim etmekle kalmıyor, bir insanın iradi işlerindeki tasarrufu gibi, o melekler de o mahlukat üzerinde tasarruf ediyor. Yani melek, adeta o mahlukun bir nevi ruhu hükmünde oluyor.

Mesela, bir ağaca vekalet eden melek, o ağacın ruhu ise, ağaç da o ruha bir ceset mesabesindedir. Nasıl ki ruh, insan bedeninde olağan üstü olarak tasarruf ediyor ise, melek de o ağaç üzerinde o şekilde tasarruf ediyor. Melek ile ağaç, ceset ile ruh gibi münasebet peyda ediyor. Ayetin cansız varlıkları canlı ve şuurlu bir şekilde tesbih ediyor, diye tasvir etmesinde meleğin de büyük hissesi vardır.

Bizler ruhu kemiyeten (nicelik olarak) göremiyor, ama varlığını eserlerinden ve tasarruflarından anlıyoruz. Aynı şekilde bir ağacın ruhu gibi ağaca tasarruf eden meleği de kemiyeten göremiyoruz, ama tasarruf ve vekaletinden varlığını hissediyoruz.

İşte maddeci felsefe bu hissettiği meleğin varlığını yanlış bir isimlendirme ile "**kuvay-ı sariye**" olarak tarif ediyor. Oysa ki, kuvay-ı sariye denilen şeyin özü ve hakikati melekten başkası değildir.

Fitratın namuslarından maksat ise, kainata konulmuş olan sabit kanunlar demektir. Bir ağaca bir melek vekalet edip ona ruh olduğu gibi, aynı şekilde kainata konulmuş olan fitri kanunlara da vekalet edip ona ruh olan melekler de vardır. Mesela, yer çekimi kanununu bir meleğin oradaki istimrar ve istikrarı şeklinde anlayabiliriz. Yani melek orada sabit durup o vazifeyi yapıyor.

Kanunlar itibari, yani vehmi şeyler olmasından dolayı, onları itibarilikten ve vehmilikten çıkarıp somut ve belirgin hale getirecek şey ancak, meleklerin nezaret ve vekaletidir.

Büyük bir arazide hazine gömülü olsa, ama hazinenin bir alameti bir işareti olmasa, o hazine müphem ve saklı kalmasından dolayı fayda temin etmez. Aynı şekilde kainatın her tarafına sirayet eden kanunlar da tıpkı alameti ve işareti olmayan müphem hazineler gibidir. Allah şayet bu kanunları müphemlikten çıkarıp belirgin hale getirecek bir alameti üzerine koymaz ise o tefekkür hazinesi orada atıl ve faydasız kalacak. İşte Allah bu itibari ve belirsiz olan kanunları somut ve belirgin

kılmak için melekleri onlara vekil ve nazır tayin ediyor.

İster insan olsun ister melek olsun, hepsinin tasarruf ve tedbiri mecazidir. Hakiki tasarruf ve tedbir eden hakikiat; Allah'ın rububiyetidir. İnsan nasıl kendi fiilinin yaratıcısı değilse, aynı şekilde melekler de fiillerinde yaratıcı değildirler. Gerçek anlamda bütün fiillerin tek yaratıcısı Allah'tır.

Allah, sayısız melekleri *-haşa-* ihtiyacı olduğu için değil, kainat sergisindeki sanatlarını takdir ve tahsin etmeleri için yaratmıştır. Zira insanların nazarları kainat sergisinin her noktasına ve her köşesine yetişmiyor, ulaşmıyor. Bu eksikliği tamamlama görevi melekler düşüyor. Nasıl adliye sarayları ve karakollar soyut kanunların mücessem birer alametleri ise, aynı şekilde melekler de kainattaki soyut ve vehmi kanunların birer somut müvekkili hükmündedir.